

LA DONACIÓ UNIVERSAL DE BÉNS PRESENTS I FUTURS

ANTONIA PANIZA FULLANA

CATEDRÀTICA DE DRET CIVIL. UNIVERSITAT DE LES ILLES
BALEARS

G CONSELLERIA
O PRESIDÈNCIA,
I FUNCIÓ PÚBLICA
B IIGUALTAT
/ INSTITUT ESTUDIS
AUTONÒMICS

G CONSELLERIA
O PRESIDÈNCIA,
I FUNCIÓ PÚBLICA
B IIGUALTAT
/ Consell Assessor de Dret Civil
de les Illes Balears

Col·labora l'ICAIB

PLANTEJAMENT

La donació universal de béns presents i futurs és una modalitat de negoci jurídic successori de caràcter lucratiu que confereix al donatari la qualitat d'hereu contractual del donant i li transmet béns presents inclosos dins la donació.

- DOBLE NATURALESA DEL PACTE SUCCESSORI.
- DIFERENTS MOMENTS A TENIR EN COMPTE.

PLANTEJAMENT

- EFECTES EN VIDA DEL DONANT
 - Facultats dispositives del donant.
 - Responsabilitat per deutes del donant.
 - Testaments i codicils posteriors a la donació universal.
 - Premoriència del donatari al donant.
- EFECTES DESPRÉS DE LA MORT DEL DONANT
 - Efectivitat de la institució d'hereu.
 - Benefici d'inventari.
 - Quarta falcídia
- EXTINCIÓ DE LA DONACIÓ UNIVERSAL
 - Mutu dissentiment
 - Revocació de la donació universal

LA DONACIÓ UNIVERSAL DE BÉNS PRESENTS I FUTURS

EFFECTES EN VIDA DEL DONANT

FACULTATS DISPOSITIVES DEL DONANT

Article 15

L'exclusió de determinats béns presents no afectarà la universalitat de la donació.

El donant no podrà disposar dels béns donats, tret que se n'hagi reservat la facultat de disposar d'alguns d'aquests, sempre que de les disposicions fetes pel donant universal no resulti l'alteració del caràcter lucratiu i universal que té el negoci jurídic successori anomenat donació universal.

En aquest cas, el donatari universal disposarà del termini de caducitat d'un any, a comptar des de la mort del donant universal, per a sol·licitar la rescissió de les disposicions fetes pel donant en perjudici del seu dret.

Els béns exclosos i els béns obtinguts pel donant després de l'atorgament de la donació podran ser disposats per qualsevol acte entre vius, tant a títol gratuït com onerós, o per acte *mortis causa*, sense necessitat d'haver-ne fet reserva expressa.

El donant podrà atorgar pacte de definició a la llegítima o per més de la llegítima.

En relació amb el donatari universal, d'acord amb el paràgraf setè de l'art. 48 de la Compilació, i sempre que el donant no hagi disposat una altra cosa, la condició d'hereu contractual adquirida amb la celebració de la donació universal de béns presents i futurs implicarà atribució de llegítima. Així mateix, aquesta consideració no impedirà al donant poder atorgar, en un moment posterior, pacte de definició de la llegítima o per més de la llegítima, sense que afecti la condició d'hereu contractual adquirida amb la celebració de la donació universal de béns presents i futurs.

Els béns no disposats seran adquirits a la mort del donant pel donatari en tant que n'és l'hereu.

FACULTATS DISPOSITIVES DEL DONANT

Article 15

- Delimitació de l'objecte de la donació universal de béns presents i futurs.
- DISTINCIÓ ENTRE:
 - BÉNS DONATS / RESERVA DE LA FACULTAT DE DISPOSAR
 - ACCIÓ DE RESCISSIÓ / 1 ANY
 - BÉNS EXCLOSOS / LLIURE DISPOSICIÓ SENSE RESERVA EXPRESSA.
- COMPATIBILITAT ENTRE PACTES:
 - El donant pot atorgar:
 - Pacte de definició de llegítima.
 - Pacte definició per més de la llegítima
 - Testaments i codicils posteriors a la donació universal de béns presents i futurs.

RESPONSABILITAT PELS DEUTES DEL DONANT

Article 19

En vida del donant, el donatari universal no respon dels deutes del donant, ni tant sols amb els béns inclosos en la donació, sense perjudici de les facultats que assisteixen als creditors, en cas que la donació fos feta en frau del seu dret.

En cas de donacions de béns presents i futurs fetes en frau de creditors serà aplicable la normativa estatal en matèria de rescissió de donacions i de contractes, en aplicació de la regla 5ª del punt 3 de l'article 1 de la Compilació.

RESPONSABILITAT PELS DEUTES DEL DONANT

Article 19

- EN VIDA DE DONANT: Ell és el responsable.
- DESPRÉS DE LA MORT DEL DONANT:
 - Donatari = Hereu universal.
 - Acceptació pura i simple o a benefici d'inventari.

TESTAMENTS I CODICILS

Article 16

La donació universal revoca tots els testaments i codicils anteriors del donant, sempre que aquest no manifesti la seva voluntat que aquells subsisteixin, en tot o en part, i la dita subsistència no vulneri els principis successoris propis. La revocació no afectarà el reconeixement de fills ni, tret de manifestació en contra, el nomenament de tutor o de qualsevol altra figura de protecció de menors o de suport a persones amb discapacitat.

Els testaments i codicils posteriors seran vàlids respecte dels béns exclosos i dels adquirits amb posterioritat.

Respecte dels testaments atorgats amb posterioritat a la donació universal, aquests seran vàlids sense necessitat de posar-hi de manifest l'existència d'aquesta, ni de contenir institució d'hereu.

En el cas que en un testament posterior s'anomeni hereu, el cridat com a tal tindrà el caràcter d'instituït en cosa certa i determinada, amb la consideració que li correspongui d'acord amb l'article 15 de la Compilació

TESTAMENTS I CODICILS

Article 16

- TESTAMENTS ANTERIORS: Queden sense efecte.
- VALIDESA DELS TESTAMENTS POSTERIORS: Béns exclosos i béns futurs.

PREMORIÈNCIA DEL DONATARI AL DONANT

Article 20: Dret de transmissió

Si el donatari premoria al donant, transmetrà als seus hereus tots els drets i deures adquirits en virtut de la seva condició d'hereu contractual, tret que hagi estat prevista per part del donant alguna modalitat de substitució hereditària o que, mort el donatari, hagi conclòs de manera favorable per al donant el procés de revocació que ell va iniciar en vida.

Els hereus del donatari universal premort, afavorits per la transmissió de tots els drets i deures propis de la condició d'hereu contractual d'aquell, poden acceptar-la o repudiar-la, sempre que s'hagi produït l'acceptació de la resta de l'herència del seu causant. En cas d'haver acceptat la transmissió de la condició d'hereu contractual, per premoriència del donatari al donant, a la mort d'aquest caldrà ajustar-se a les previsions de l'article 23 d'aquesta llei.

Els hereus del donatari universal premort han de complir les càrregues, no personalíssimes, imposades a aquest. L'incompliment d'aquestes càrregues produirà els mateixos efectes que produiria l'incompliment dut a terme pel donatari universal.

PREMORIÈNCIA DEL DONATARI AL DONANT

Article 20: Dret de transmissió

- **PREMORIÈNCIA DEL DONATARI AL DONANT AMB DESCENDÈNCIA:**
 - Transmissió als hereus de tots els drets i deures adquirits.
 - Hereus del donatari universal podran acceptar o repudiar l'herència.
 - Els hereus del donatari universal hauran de complir les càrregues no personalíssimes imposades.

PREMORIÈNCIA DEL DONATARI AL DONANT

Articles 21 i 22: Dret de retracte

- **PREMORIÈNCIA DEL DONATARI AL DONANT SENSE DESCENDÈNCIA:**
 - No es produeix la reversió dels béns donats.
 - Possibilitat d'exercir el DRET DE RETRACTE.
 - Dret de retracte: personal i intransmissible.
 - Objecte: béns immobles i participacions socials.
 - Subsisteixen en el patrimoni del donatari.
 - S'hagin transmès a títol onerós o gratuït amb posterioritat a la mort del donant.
 - Amb les càrregues i gravàmens imposats pel donatari.
 - Habitatge habitual o seu de l'empresa del donatari universal deferida al cònjuge o parella estable.
 - Els creditors del donatari conservaran els seus crèdits sobre els béns objecte de retracte.

PREMORIÈNCIA DEL DONATARI AL DONANT

Articles 21 i 22: Dret de retracte

- EXERCICI DEL DRET DE RETRACTE:

- Termini de caducitat: 4 anys des de la mort del donatari universal.
- Forma: escriptura pública.
- Notificar de manera fefaent als successors coneguts dels béns afectats.
- Pot sol·licitar anotació preventiva d'aquest dret al Registre de la Propietat.
- Interpel·lació notarial.
- Pèrdua del dret.

LA DONACIÓ UNIVERSAL DE BÉNS PRESENTS I FUTURS

EFFECTES DESPRÉS DE LA MORT DEL DONANT

INSTITUCIÓ D'HEREU

Article 23

Un cop mort el donant, el donatari, com a hereu, no pot renunciar a l'herència, però sí fer ús del benefici d'inventari i, si escau, del dret de deliberar.

L'inventari ha de comprendre tots els béns i deutes que subsisteixin en l'herència del donant en el moment de la seva mort.

S'entendrà que sempre faran ús del benefici d'inventari els donataris que, en el moment de la mort del donant, siguin menors d'edat o persones que tinguin reconegudes mesures de suport per motiu de la seva discapacitat. Tanmateix, no hi haurà obligació de realització efectiva de l'inventari, tret que algun creditor del donant ho sol·liciti.

Si no s'ha pactat el contrari en l'escriptura d'atorgament de la donació universal, el donatari podrà detreure la quarta falcídia d'acord amb les regles generals de la Compilació.

INSTITUCIÓ D'HEREU

Article 23

- A LA MORT DEL DONANT:
 - DONATARI = HEREU
 - El donatari no pot renunciar
 - Sí: ús del benefici d'inventari i, si escau, del dret a deliberar.
 - Benefici d'inventari: en cas que l'hereu contractual sigui menor d'edat o una persones que tenguin reconegudes mesures de suport per motiu de discapacitat.
 - Si procedeix, es podrà sol·licitar la quarta falcídia.

LA DONACIÓ UNIVERSAL DE BÉNS PRESENTS I FUTURS

**EXTINCIÓ DE LA DONACIÓ
UNIVERSAL DE BÉNS PRESENTS I
FUTURS**

MUTU DISSENTIMENT

Article 25

El negoci jurídic de donació universal pot ser deixat sense efecte per mutu acord entre donant i donatari.

Quan, a conseqüència del mutu dissentiment, es procedeixi a la restitució al donant dels béns transmesos de present, aquesta no perjudicarà els drets dels creditors del donatari, ni les càrregues, ni els gravàmens amb què els donataris hagi gravat els dits béns a favor de terceres persones.

Quan siguin diversos els donataris, el dissentiment podrà acordar-se amb tots o només amb algun o alguns d'ells.

Quan el dissentiment s'acordi només amb algun o alguns dels donataris serà d'aplicació el dret d'acréixer o el d'incrementació forçosa d'acord amb l'article 24 de la Compilació.

MUTU DISSENTIMENT

Article 25

- Facultat de deixar sense efecte la donació universal per mutu acord de les parts.
- Mateixes formalitats que a l'atorgament.
- Només en vida del donant.
- No podrà perjudicar als acreedors ni afectar les càrregues de caràcter real que s'hagin imposat sobre els béns donats

REVOCACIÓ DE LA DONACIÓ UNIVERSAL

Articles 28 a 37

REGLA GENERAL: IRREVOCABILITAT DE LA DONACIÓ UNIVERSAL DE BÉNS PRESENTS I FUTURS (ART. 28).

- PERÒ: CAUSES GENERALS (ART. 29) I CAUSES ESPECÍFIQUES (ART. 30) DE REVOCACIÓ.
- CAUSES GENERALS DE REVOCACIÓ:
 - Causes d'indignitat.
 - Incompliment voluntari per part del donatari de les càrregues que li foren imposades de forma expressa
 - Ruptura de relacions entre donant i donatari (sempre que no sigui per causes imputables exclusivament ala donant).
 - Causa d'ingritud. Mal comportament del donatari.
 - Error excusable sobre qualitats o fets personals del donatari que suposin una pèrdua de confiança sobrevinguda.
 - Qualsevol altra causa lícita de revocació.

REVOCACIÓ DE LA DONACIÓ UNIVERSAL

Article 30

- CAUSES ESPECÍFIQUES DE REVOCACIÓ:
 - ENTRE CÒNJUGES
 - L'incompliment greu i reiterat dels deures conjugals.
 - L'anul·lació del matrimoni si el donatari hagués actuat de mala fe.
 - La separació legal o judicial i el divorci.
 - ENTRE PARELLES ESTABLES
 - La cancel·lació de la inscripció.
 - Excepció: quan contreuen matrimoni o per mort de qualsevol dels seus membres.

REVOCACIÓ DE LA DONACIÓ UNIVERSAL

PROCEDIMENT

Articles 31 i 32.

- PROCEDIMENT:
 - EXERCICI NOTARIAL DE LA REVOCACIÓ.
 - EXERCICI JUDICIAL DE LA REVOCACIÓ.

REVOCACIÓ DE LA DONACIÓ UNIVERSAL

EFFECTES

Articles 35 i 36

- RESTITUCIÓ AL PATRIMONI DEL DONANT DELS BÉNS TRANSMESOS DE PRESENT.
 - Béns que encara es conservin en el patrimoni del donatari
 - O que n'hagin sortit a títol gratuït.
- PÈRDUA DE LA QUALITAT D'HEREU.

LA DONACIÓ UNIVERSAL DE BÉNS PRESENTS I FUTURS

ANTONIA PANIZA FULLANA

CATEDRÀTICA DE DRET CIVIL. UNIVERSITAT DE LES ILLES
BALEARS

Moltes gràcies